

АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ФІНАНСУВАННЯ КУЛЬТУРИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ В УКРАЇНІ ТА ЗАКОРДОНОМ

Дослідження виконано Агенцією економічного розвитку PPV Knowledge Networks на замовлення Інституту стратегії культури (м. Львів) з метою пошуку моделей, аналізу переваг та ризиків у створенні Фонду культури.

Львів — 2018

ЗМІСТ

Вступ

1. ФОНД КУЛЬТУРИ МІСТА ВАРНА (БОЛГАРІЯ)
2. ФОНД КУЛЬТУРИ МІСТА ЕЙНДХОВЕН (НІДЕРЛАНДИ)
3. ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ФОНД КУЛЬТУРИ НЬЮКАСЛА (ВЕЛИКА БРИТАНІЯ)
4. ФІНАНСУВАННЯ КУЛЬТУРИ МІСТА ЛІОН (ФРАНЦІЯ)
5. ФІНАНСУВАННЯ КУЛЬТУРИ МІСТА ОРХУС (ДАНІЯ)
6. ФІНАНСУВАННЯ КУЛЬТУРИ МІСТА ВРОЦЛАВ (ПОЛЬЩА)
7. УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД ФІНАНСУВАННЯ КУЛЬТУРИ В МІСТАХ

Підсумки

Вступ

Інститут стратегії культури ініціював проведення дослідження досвіду фінансування культури з метою визначення потенціалу та можливостей, механізму та інструментів втілення подібної практики у реаліях України.

Інститут стратегії культури (ІСК) – це муніципальна інституція, створена для координації процесу реалізації та моніторингу Стратегії розвитку культури міста Львова 2025. Місія Інституту стратегії культури: аналітична підтримка інституцій та ініціатив, які діють у сфері культури, підвищення інституційної спроможності та сприяння розвитку потенціалу культурних середовищ Львова.

Одним із завдань Інституту стратегії культури, згідно Стратегії, є забезпечення створення та адміністрування Фонду культури. Фонд культури - це муніципальна конкурсна програма підтримки культурних ініціатив, яка має створювати однакові умови конкуренції за кошти на розвиток для муніципальних та громадських ініціатив у сфері культури.

facebook.com/csilviv
www.isc.lviv.ua
csi.lviv.info@gmail.com

пл. Міцкевича, 6/7
Львів, 79000
Україна

PPV - агенція економічного розвитку, що створює та розвиває бізнеси та бізнес-мережі. Працює у Львові з 2008 року. Реалізовує проекти економічного розвитку територій, що формуються за принципами міжсекторної взаємодії. Основними партнерами є бізнес, органи місцевого самоврядування та міжнародні інституції. Портфоліо PPV містить понад 50 проектів економічного розвитку.

facebook.com/ppvknowledgenetworks
www.ppv.net.ua
info@ppv.net.ua

Business Hub
вул. Шота Руставелі, 12
Львів, 79005
Україна

1. ФОНД КУЛЬТУРИ МІСТА ВАРНА (БОЛГАРІЯ)

Кількість жителів – 346 тис. осіб (на 2011 р.)

Нормативна база регулювання культури – Обласна стратегія розвитку на період 2014-2020 рр., Закон «Про розвиток культури» від 1999 р.

Європейська молодіжна столиця 2017 р.

Обставини створення

Фонд культури міста Варна створений рішенням міської ради на початку 2014 р. для стимулювання втілення культурних ініціатив. Місією фонду є розробка широкого кола фінансових інструментів для мистецтва і культури задля перетворення міста на активний культурний центр Болгарії. Ключовими причинами заснування фонду стали потреби забезпечення прозорості, підзвітності, об'єктивності у розподілі коштів міста на культуру, недотримання принципу справедливої конкуренції у відборі культурних проектів та визначенні обсягів їхнього фінансування. Приводом для заснування фонду стало затвердження цілі виходу міста Варна на високий рівень культурної впізнаваності в Європі, а також отримання прав на проведення культурних подій ініційованих європейськими організаціями.

З початку своєї діяльності фондом фінансується щорічно 130-150 культурних проектів. Ключова функція фонду - розподіл коштів на конкурсній основі між суб'єктами культури у відповідності до пріоритетів культурної політики місцевої влади.

Джерела фінансування

Структура надходжень у місцеві фонди культури Болгарії визначена Законом «Про розвиток культури» від 1999 р. і враховує:

- кошти з міського бюджету на реалізацію цільових програм і проектів;
- приватні внески від фізичних та юридичних осіб, заповіти;
- відсотки за рахунками фонду;
- інші джерела за погодженням міської ради.

Напрями фінансування

Фонд забезпечує фінансування культурних проектів міста Варна у таких напрямках:

1. Напрямок «Фестивалі та конкурси» дає можливість отримання заявниками субсидій один раз на рік за такими піднапрямами:

Піднапрями	Максимальний розмір фінансування	Відсоток власного фінансування заявником до розміру бюджету
Фестивалі та конкурси, які вже проводилися більше ніж 20 разів з тривалістю програми 7 днів	До 56 тис. євро	Від 40%
Фестивалі та конкурси, які вже проводилися більше ніж 15 разів	До 30 тис. євро	Від 40%
Фестивалі та конкурси, які вже проводилися більше ніж 10 разів	До 23 тис. євро	Від 40%
Фестивалі та конкурси, які вже проводилися менше ніж 10 разів	До 15 тис. євро	Від 30%
Нові фестивалі та конкурси	До 5 тис. євро	Від 20%

2. Творчі проекти фінансуються за такими складовими:

Піднапрями	Максимальний розмір фінансування	Відсоток власного фінансування заявником до розміру бюджету
Візуальні мистецтва	До 7,6 тис. євро	30%
Перформативні мистецтва		
Музика		
Література		
Кіно		
Архітектура і дизайн		

3. Напрямок міжнародного і національного співробітництва передбачає фінансування:

- мобільності для творчих колективів та індивідуальних артистів Варни з метою відвідування культурних форумів в країні та закордоном, налагодження партнерських відносин, навчання, обмінів з культурними вітчизняними та іноземними операторами. Максимальна сума фінансування для індивідуальних митців 1 тис. євро, для колективів – 2,5 тис. євро з співфінансуванням заявником 30% від витрат (можливість підтверджується декларацією). Сума гранту дозволяє використати частину коштів на транспортні витрати;
- спільного національного і європейського культурного виробництва для юридичних осіб сфери культури і мистецтва Варни, які зареєстровані як некомерційні організації, об'єднання чи кооперативи. Передбачає наявність національного чи закордонного партнера, максимальну суму фінансування 10 тис. євро з 30% самофінансуванням від загального бюджету проекту (підтверджується декларацією) зі сторони заявника.

4. Аудиторії (навчальні програми) за такими складовими:

- дослідження, оцифрування та соціалізація культурно-історичної спадщини Варни для некомерційних організацій сфери культури в межах 7,6 тис. євро з самофінансуванням заявника у розмірі 10% від вказаного бюджету;
- нові організаційні моделі та медійні проекти передбачають резиденції та майстерні для представників мистецтва і креативних індустрій, а також медійні ініціативи для популяризації культури Варни на національному та міжнародному рівнях. Обсяг фінансування становить 7,6 тис. євро, а заявниками можуть бути некомерційні організації та індивідуальні митці, які декларацією підтверджують можливість самостійно профінансувати 30% від бюджету заявки.

Механізм відбору є спільним для всіх напрямів фінансування культури Варни і передбачає:

1. Допустимі кандидати: юридичні особи сфери культури і мистецтва, які зареєстровані як некомерційні організації, а також індивідуальні артисти, які зареєстровані як самозайняті особи;
2. Не можуть подавати заявки нерезиденти, суб'єкти, які протягом останніх трьох років не успішно використали фінансування фонду, або не мають власних фінансових ресурсів чи працюють в органах місцевої влади;
3. Не розглядаються для фінансування проекти: які отримали кошти по інших муніципальних проектах; передбачають придбання творів мистецтва; є святкуваннями на чийсь честь;
4. Адміністративні витрати у заявці не повинні перевищувати 5% відносно прямих витрат.
5. Критеріями відбору проекту є: художня цінність для міста; оригінальність концепції; інноваційність для міста; можливість залучення жителів міста та доступність для них; реалістичність втілення; можливості майбутнього розвитку проекту; оптимальне співвідношення витрат бюджету; якість комунікаційного плану.
6. При розгляді пропозицій Комісія з оцінки проектів має право на скорочення бюджету, скорочення сум у статтях витрат, які на її думку завищені або якщо проект може бути реалізований з меншою кількістю ресурсів, враховуючи розсудливість і ефективність використання державних коштів. Якщо Комісія вирішує скоротити бюджет проекту і він отримує фінансування, то заявник впродовж 2-х тижнів після опублікування результатів повинен надати згоду на реалізацію проекту на нових умовах. У разі відмови, фінансування отримує проект з найбільшою кількістю балів, який включений у резерв.

Можливості та ризики досвіду для Львова

Приклад фонду культури міста Варна є репрезентативним стосовно фінансування культурних ініціатив для міста Львова у таких **можливостях**:

1. Вимога обов'язкового співфінансування проекту заявником дозволяє в значній мірі гарантувати його економічну та ідейну зацікавленість у реалізації, подальшому продовженні життя проекту після надання грантових коштів.
2. Відсутність градації у розмірах фінансування за статусом заявників (звання, нагороди, кількісний і якісний склад учасників) дозволяє на рівних умовах брати участь у відборі всім заявникам та концентруватися на культурній цінності проекту учасника, а не на його впливовості.
3. Встановлення співвідношення між прямими і непрямими витратами по заявці дозволяє уникнути зловживань і завищення витрат, які прямо не пов'язані з втіленням культурного проекту.

Ризики, які виникають при перенесенні даної моделі на Львів:

1. Відсутність фінансування для культурних ініціатив тривалістю більше одного року не дозволяє отримати грошову підтримку масштабним проектам.
2. Так як заявниками можуть бути лише некомерційні організації, фонд є непривабливим для приватних донорів, які у більшості надають перевагу фінансуванню перспективних інноваційних культурних проектів міста.

Корисні посилання:

1. Система за управління на Фонд «Культура»: <http://fund.varnaculture.bg/>.
2. Община Варна: <http://www.varna.bg/>.

2. ФОНД КУЛЬТУРИ МІСТА ЕЙНДХОВЕН (НІДЕРЛАНДИ)

Кількість жителів – 223,2 тис. осіб (на 2015 р.).

cultuur
eindhoven

Нормативна база регулювання культури – Стратегія розвитку міста Ейндховен 2016-2020, Культурна політика Нідерландів 2017-2020, Схема субсидіювання культури Ейндховена 2017-2020, Кодекс врядування культури від 2014.

Обставини створення

Фонд культури Ейндховена (Stichting Cultuur Eindhoven) заснований у 2015 р. з ініціативи міської ради з метою стимулювання розвитку культури та мистецтва в місті, а також для покращення його культурної привабливості.

Створенню Фонду передувало проведене аналітичне дослідження щодо особливостей розвитку культури Ейндховена і ефективності культурної політики зі сторони місцевої влади. Були виявлені такі ключові проблеми:

- недостатнє субсидіювання культури міста від профільного Міністерства (в економічному плані Ейндховен є другим за важливістю містом у Нідерландах, а за субсидіюванням культури – на рівні селища);
- напруженість у взаємовідносинах місцевих культурних організацій та Департаменту культури через необґрунтований розподіл фінансування;
- залежність обсягів та структури фінансування культурних організацій і проектів від політичної ситуації в місті.

За результатами висновків з дослідження та обговорень, було підписано коаліційну угоду, в якій декларувалася незалежність діяльності фонду культури і його віддаленість від політичних інтересів місцевої влади. Разом зі створенням фонду в угоді затверджувалася нова, паралельна до загальнодержавної, чотирирічна система субсидіювання культури міста.

Фонд виконує такі основні функції:

- консультаційна: консультування місцевої влади щодо культурної політики міста і виділення стратегічних напрямів фінансування; консультації для культурних організацій стосовно формування заявок на отримання коштів, фандрейзингу, навчання тощо;
- заохочувальна (стимулююча): розбудова культурної мережі міста через налагодження співпраці між владою, бізнесом, культурними організаціями; заохочення інновацій в культурі та впровадження нових моделей роботи;
- фінансова: надання коштів проектам культурного сектору на різних умовах в межах програм фінансування.

Джерела фінансування

Відповідно до статуту, джерелами наповнення фонду культури Ейндховена є:

- внески з культурного муніципального бюджету (резервування коштів у бюджеті);
- приватні пожертвування і спадщина;
- внески від інших приватних фондів;
- пільгові відшкодування.

У фонді діє також система цільового залучення коштів від приватних донорів, у межах якої фізичні та юридичні особи можуть надати кошти в фонд для фінансування конкретного обраного ними проекту/організації чи напряму. Співпраця фонду з компаніями, банками, приватними фондами і меценатами є одним з пріоритетних напрямів його роботи.

Напрями фінансування

Фонд культури Ейндховена надає фінансування у таких напрямках: субсидіювання, культурна премія Ейндховена, програма «Креативні індустрії».

Субсидіювання культури розподіляється за такими програмами:

1. BIS (BASISINFRASTRUCTUUR) – програма субсидіювання об'єктів базової культурної інфраструктури міста. Надається раз на 4 роки заявникам, які формують базову екосистему культури міста. Фінансування можуть отримати: музеї; заходи-презентації та інсталяції; студії, фестивалі та кіно; посередники в культурній освіті; інші формати. Важливо, що такі субсидії надаються виключно юридичним особам не на забезпечення поточного функціонування організацій, а на реалізацію представленої ними програми ініціатив. Перша програма діє впродовж 2017-2020 рр. і об'єднує 11 місцевих реципієнтів, для яких затверджується субсидіювання на 4 роки, а визначення обсягів коштів відбувається раз на рік (до 1 травня щороку подається заявка, яка розглядається впродовж 13-ти тижнів). Ресурси для цієї програми акумулюються фондом з муніципального бюджету.
2. PLUS-програма і PLUS-проекти - фінансування надається юридичним особам у всіх сферах культури (включаючи культурну спадщину) на спеціальні програми та постановки; співавторство, розвиток талантів, культурну освіту та відпочинок, а також для проектів співпраці культурних організацій з організаціями у сфері освіти та технологій. PLUS-програма передбачає фінансування заявленої програми організації на 1 або 2 роки, а PLUS-проекти – разове фінансування під проект. На відміну від BIS, метою цього напряму субсидіювання є створення додаткової вартості культурних організацій. При цьому обсяг фінансування від фонду не може становити більше 80% від заявленого бюджету (20% самофінансування заявниками), а ресурси формуються у тому числі з приватних надходжень.

3. Snelgeldfonds – разове фінансування для фізичних та юридичних осіб у сфері культури Ейндховена обсягом до 3 тис. євро у напрямках культурних презентацій, досліджень і виробництва. Важливо, що дана схема найбільше використовується фізичними особами (індивідуальними митцями) для одержання субсидій. Так, у 2018 р. вони становили 79% від усіх заявників. Загалом, у 2018 р. через цю схему було профінансовано 29 місцевих культурних проєктів (переважно у музиці, кіно та дизайні) на суму 210 тис. євро, з них 50 тис. євро надано з бюджету муніципалітету, решту – від приватних надходжень.
4. Gilde - схема фінансування культурних гільдій Ейндховена, яка передбачає разову річну субсидію на суму 1500 євро для підтримки місцевих традицій.

Муніципалітет Ейндховена визначає суми, які він надає у фонд культури на 4 роки для субсидій, суми наданих субсидій для BIS та PLUS від фонду не є фіксованими, а визначаються наявними коштами і заявленими бюджетами.

Обсяг субсидій, виділених на фонд культури муніципалітетом Ейндховена:

Програми	Обсяги фінансування за 2017-2020,євро
Bis	69.771.000
Plus-програма і plus-проєкти	10.472.000
Snelgeldfonds	160.000
Gilden	54.000
Разом	80.458.000

Структура і динаміка субсидіювання фонду культури Ейндховена:

Програми	2016	2017	2018
Bis	18.226.581	18.333.644	17.808.884
Plus-програма і plus-проєкти	2.198.595	2.282.421	2.776.625
Snelgeldfonds	0	53.095	210.000
Gilden	0	13.500	13.500
Разом	20.425.176	20.682.660	20.809.009

Також, на рівні міста Ейндховен фондом культури заснована премія культури, яку можуть отримати як інституції, так і індивідуальні митці за внесок у розвиток культури міста. Радою культури відбираються заявки. Далі за результатами обговорення, формується список з 5-ти кандидатів у кожній з двох номінацій: за досягнення та для заохочення (стимулювання). Оцінювання кандидатів проходить як за виставленими журі балами, так і голосами громадськості. Оцінки додаються і оголошується переможець у кожній з номінацій з грошовою винагородою 7,5 тис. євро.

Програма «Креативні індустрії» фонду культури передбачає грантове фінансування для проєктів співробітництва між представниками креативних індустрій, надає можливості для дизайнерів і художників у сфері інновацій, аудиторій на національному та міжнародному рівні. Максимальне фінансування становить 35 тис.

євро, а співфінансування партнерів повинно становити не менше 20%. Проект має розпочатися протягом 3 місяців після отримання фінансування та завершитись протягом 12 місяців.

Механізм відбору

Відбір заявників на отримання фінансування і ухвалення рішень від фонду здійснює його Рада культури. При цьому, процедура відбору визначається під кожен програму індивідуально.

Для програм субсидіювання:

1. BIS:

- вимоги до заявника: заява виключно в електронній формі; детальний бюджет на 4 роки з поясненнями; програма ініціатив на 4 роки з 10-ти розділів, яка відповідає на основні питання щодо обґрунтування потреби і важливості фінансування;
- критерії оцінки заявника: художня якість; охоплення аудиторії; додана культурна і економічна вартість для міста;
- критерії оцінки програми: чіткість цілей і завдань; рівень обґрунтування; баланс амбіцій та реальності; стан менеджменту; вибір партнерів та співпраця з ними; показники якості;
- субсидійована організація щороку подає проміжний звіт до 1 липня про результати і використані кошти у встановленому форматі та аудиторський висновок – якщо розмір фінансування перевищує 200 тис. євро на рік. Якщо кошти, виділені на поточний рік, не були освоєні повністю, залишок направляється в спеціальний цільовий фонд, з якого у разі негативного річного операційного результату, може отримати дофінансування кожен із учасників програми.

2. PLUS-програма і PLUS-проекти:

- вимоги до заявника: не бере участі в BIS;
- критерії оцінки програми/проекту: художня якість; охоплення аудиторії; додана культурна і економічна вартість для міста; розроблена матриця, за якою кожному з критеріїв може відповідати оцінка «відмінно», «добре», «задовільно», «слабо», «незадовільно»;
- заявки подаються лише онлайн і повинні містити план діяльності, формат пропозиції, бюджет і пояснення до нього. Є затверджена схема звітування та терміни розгляду заявки.

3. Snelgeldfonds:

- вимоги до заявника: подається вперше;
- критерії оцінки заявки: чіткість обґрунтування; цілі; важливість субсидії для досягнення цілей;
- критерії оцінки програми/проекту: художня якість; охоплення аудиторії; додана культурна і економічна вартість для міста; розроблена матриця, за якою

кожному з критеріїв може відповідати оцінка «відмінно», «добре», «задовільно», «слабо», «незадовільно»;

- заявки подаються лише онлайн і розглядаються впродовж 4-х тижнів; термінів прийняття заявок немає, вони розглядаються впродовж усього року до моменту досягнення максимальної суми, яка передбачена фондом на цей напрям на рік.

4. Gilden:

- вимоги до заявника: гільдія нараховує хоча б 15 членів; виступає мінімум 4 рази в рік;
- заявки подаються щорічно до 1 жовтня онлайн, а рішення приймається Радою культури фонду не пізніше 31 грудня про фінансування на наступний рік, надходження коштів відбувається разово.

У випадку невиконання одержувачем субсидій своїх зобов'язань, кошти повинні бути повернені. Якщо вони спрямовувалися на купівлю рухомого чи нерухомого майна, його вартість повинна бути відшкодована після оцінки незалежним експертом.

Причини відмови заявнику у наданні субсидіювання фондом:

- заявка оформлена неправильно;
- діяльність заявника не спрямована на Ейндховен;
- цілі та діяльність заявника суперечать законодавству чи громадським інтересам;
- заявник має взаємовідносини з іншими фондами, приватними компаніями, діяльність яких суперечить принципам фонду;
- заявник володіє достатніми власними чи залученими раніше коштами для втілення проекту.

Для програми «Креативні індустрії» діє така процедура відбору:

- вимоги до заявника: культурною організація/дизайнери/художники, пропозиція повинна передбачати співпрацю між заявником та кількома партнерами; пропозиція демонструє прагнення постійно закріплювати знання та результати експерименту в навчальному середовищі для третіх сторін, наприклад, на тренінгу чи на робочому місці;
- критерії оцінки заявки: художня якість; мотивація; зв'язок з містом; можливість використання результатів у майбутньому; обґрунтованість інструментів втілення;
- заявки подаються лише онлайн і повинні складатися з плану проекту, бюджету, листа про наміри.

Можливості та ризики досвіду для Львова

Досвід фонду культури міста Ейндховен може бути корисним для Львова у таких напрямках:

1. Можливість впровадження грантових програм різної тривалості залежно від

масштабності культурних проектів.

2. Максимально спрощена процедура онлайн-подання грантової заявки.
3. Прозора і чітко прописана процедура оцінки проектів із застосуванням матриці відповідності.
4. Орієнтованість на додану культурну цінність і економічну вартість для міста при відборі заявлених проектів.
5. Переваги цільового спонсорства для приватних компаній та меценатів значно підвищують рівень довіри до фонду і стимулюють залучення коштів.
6. Фокус на розбудові культурної мережі міста через налагодження Фондом співробітництва між представниками культури, місцевою владою і приватними спонсорами, споживачами культурного продукту.

Ризики, які виникають при перенесенні даної моделі на Львів:

1. Нестача коштів та ймовірність їх нераціонального розподілу між великою кількістю програм через неправильне визначення пріоритетів фінансування.
2. Складність формування експертної Ради у зв'язку з багатьма напрямками фінансування для забезпечення об'єктивної оцінки і, відповідно, потреба додаткового залучення профільних експертів, що значно затягує тривалість процедур відбору і затвердження проектів.

Корисні посилання

1. Stichting Cultuur Eindhoven: <https://www.cultuureindhoven.nl/cultuur-eindhoven/>
2. Subsidieregeling Cultuur Eindhoven 2017-2020: <https://www.cultuureindhoven.nl/wp-content/uploads/2016/09/20160224-Subsidieregeling-Cultuur-Eindhoven-2017-2020/>
3. Concept Cultuurbrief 2017-2020: <http://staging.cultuureindhoven.nl/wp-content/uploads/2017/01/3.-Cultuurscan-en-Cultuurbrief-2017-2020/>
4. Advies Cultuurraad Basisinfrastructuur: <https://www.bibliotheekeindhoven.nl/dam/bestanden/Advies-Cultuurraad.pdf>
5. RUIMTE VOOR VERBEELDING EN VERBINDING Beleidsplan / Jaarplan 2017: https://www.cultuureindhoven.nl/wp-content/uploads/2016/09/Beleids_Jaarplan-Cultuur-Eindhoven-2017_openbaar.pdf
6. Tussentijdse rapportage 2018: <https://www.cultuureindhoven.nl/wp-content/uploads/2018/11/20181105-Tussentijdserapportage-KPI-2018-182CEI0918.pdf>
7. Matrix beoordeling voor <https://www.cultuureindhoven.nl/wp-content/uploads/2017/08/Matrix-beoordeling-voor-publicatie.pdf>

3. ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ФОНД КУЛЬТУРИ НЬЮКАСЛА (ВЕЛИКА БРИТАНІЯ)

Кількість жителів – 292 тис. осіб (на 2011 р.)

Нормативна база регулювання культури – Local Government Act 1993 (NSW), Стратегія культури 2016-2019.

Обставини створення

Британська модель фінансування культури виключає пряме фінансування на національному рівні. Уряд лише визначає обсяги фінансування, а кошти розподіляються через незалежні агенції: благодійні фонди, суспільні інститути культури, професійні товариства. Ці організації функціонують як некомерційні з незалежним керівництвом. Наприклад, для Arts Council England статус незалежної та неприбуткової організації дозволяє оперувати не тільки державними коштами, але й приватними, а також – надходженнями від національної лотереї та інших податків, закріплених за сферою культури. До цих організацій можуть звертатись заявники усіх рівнів, в тому числі ради міст.

Останні роки в Британії зберігається динаміка скорочення культурних бюджетів, відтак обсяг виділених коштів на культуру у 2018 р. на 2,2% нижчий, ніж у минулому році. Скорочення національного бюджету на суму 8,8 млн. фунтів стерлінгів на 2018/19 рр. призведе до зменшення витрат на культуру радами міст, яке за останні п'ять років і так зменшилося приблизно на 48 млн. фунтів стерлінгів.

Місто Ньюкасл зіштовхнулось з проблемою нестачі коштів на культуру в 2015 р. На той час загальний дефіцит бюджету міста становив 100 млн. фунтів стерлінгів. Відповідно, було прийняте рішення радикально скоротити видатки, в тому числі і на культуру. До цього часу фінансування відбувалось через субсидії з міського бюджету. Після скорочення бюджету, пряме фінансування зберегли, але обсяги та пріоритети переглядають щороку. Для цього при міській раді діє Рада підтримки мистецтв та культурних установ Ньюкасла, яка щороку оголошує конкурси проектів. Метою конкурсів є надання творчим та культурним організаціям можливості створювати та представляти мистецькі та культурні проекти завдяки підтримці сталості організації, створення професійних відносин та можливостей в організаціях, створення бази фінансування у форматі, який організації можуть використати у співпраці з іншими грантодавцями.

Фонд також має власну краудфандингову платформу, де можна зібрати фінансування для проектів до 5 тис. фунтів стерлінгів. Це малі короткострокові проекти.

Джерела фінансування

Фонд наповнюють одночасно з різних джерел. Рада міста гарантує 600 тис. фунтів стерлінгів на рік. Ці кошти надходять не з міського бюджету, а безпосередньо як дохід від активів міста, наприклад, аеропорту. Окрім цього залучають кошти Ради мистецтв, фонду громад, донорів та меценатів.

Напрями фінансування

Інвестиційний фонд культури Ньюкасла є програмою грантів для незалежних культурних організацій та фізичних осіб. Діють дві програми: довгострокова підтримка та малі гранти. На додаток до програм фонду існує можливість отримати кредит на загальну суму 6 мільйонів фунтів стерлінгів, який може бути збільшений до 9 мільйонів фунтів стерлінгів у разі потреби. Це означає, що установи культури можуть скористатися можливістю ради міста позичати кошти за більш низькими ставками, щоб платити за будівлі та обладнання.

У 2018-2019 рр. загальний бюджет програми підтримки культурних організацій складає 100 000 фунтів, і максимум дві організації укладуть відповідні угоди. Проектна фінансова можливість передбачає фінансування на три роки на основі 1 + 1 + 1. Продовження фінансування в межах проекту переглядається щорічно після надання організацією звітності.

Конкурси малих проектів проводять щорічно. Останній конкурс малих проектів закінчився в листопаді 2018 р. З квітня 2019 до березня 2020 передбачено реалізацію проектів-переможців. Максимальний розмір гранту – 10 тис. фунтів стерлінгів.

Механізм відбору

Через програми фонд підтримує культурні заходи, які відповідають цілям стратегії культури Ньюкасла, а також цілям ради міста загалом. Фонд сприяє незалежності, розвитку різноманіття та доступності культурного сектору міста. Відображає творчі потреби і прагнення всіх мешканців та відвідувачів, а також дає їм можливість брати участь у творчій діяльності на свій вибір. Фонд, таким чином, підтримує широкий спектр форм та видів мистецтва у межах наявних фінансових ресурсів. Гранти від фонду допомагають збільшити участь у творчій діяльності та збільшити внесок культури у соціальне, освітнє та економічне благополуччя міста.

До заявників висувають наступні вимоги:

1. Подаватись можуть лише неприбуткові організації, які діють на території міста. Індивідуальні гранти можливі у виняткових випадках. Для митців існує рекомендація аплікувати разом з організацією.
2. На конкурс можна подаватись повторно за умови належної звітності та проходження моніторингу, але пріоритет надається новим організаціям.
3. Можна подавати заявку від консорціуму організацій та осіб. В такому випадку, потрібно визначити організацію, яка візьме на себе управління коштами та

відповідальність за проект. До консорціуму можуть входити організації з-поза міста.

4. Одна організація може подавати заявку один раз самостійно або як частина консорціуму.
5. Організації можуть бути не зареєстровані як благодійні, але повинні мати некомерційний банківських рахунок.
6. Соціальні підприємства з хорошим бізнес-планом можуть подаватись на конкурс, але не матимуть права на фінансування поточних витрат або на діючі проекти.
7. Організації-заявники повинні працювати незалежно від місцевої або національної влади.

Для заявників розроблені методичні документи по плануванню проекту, заповненню аплікаційних форм та реалізації проекту. Комісія для програми малих грантів складається з 2-ох представників ради міста та незалежних експертів, які мають бути в більшості.

Можливості та ризики досвіду для Львова

Досвід фонду культури міста Ньюкасл може бути корисним для Львова у таких напрямках:

1. Це приклад фонду, який наповнюється з різних джерел: держава-самоврядування-приватний капітал.
2. Фонд є інструментом для реалізації стратегії культури міста.
3. Підтримка соціального підприємництва відповідно до критеріїв конкурсів.
4. Можливість реалізовувати проекти у консорціумі з організаціями, які діють в інших містах/регіонах.
5. Ґрунтовні методичні рекомендації та прості аплікаційні форми.

Ризики, які виникають при перенесенні даної моделі на Львів:

1. Довгий термін між плануванням, подачею заявки та початком реалізації.
2. Нечітке формулювання напрямів фінансування.
3. Проекти часто повинні передбачати соціальну складову.

Корисні посилання:

1. Newcastle Culture Investment Fund:
<https://www.communityfoundation.org.uk/givingandphilanthropy/collectivegiving/newcastle-culture-investment-fund/>
2. Crowdfund Newcastle Culture: <https://www.crowdfunder.co.uk/funds/newcastle-culture>

3. Cultural Policy Profile: UK: <https://www.culturalpolicies.net/web/unitedkingdom.php?aid=1>
4. New resource to help councils on a tight budget invest in culture: <https://www.local.gov.uk/about/news/new-resource-help-councils-tight-budget-invest-culture>

4. ФІНАНСУВАННЯ КУЛЬТУРИ МІСТА ЛІОН (ФРАНЦІЯ)

Кількість жителів – 513,275 тис. осіб (на 2015 р.)

Нормативна база регулювання культури – Програма співробітництва Держава-Регіон Овернь-Рона-Альпи 2015-2020, Хартія культурного співробітництва 2017-2020 рр. «Ліон – стале місто».

Особливості фінансування

Управління культурою та її фінансування у Франції має доволі централізований характер, що виражається формуванням культурної політики і бюджетів на рівні Міністерства культури і комунікацій, яке, у свою чергу, встановлює обсяги субсидювання міст та регіонів через бюджети департаментів культури і національні фонди.

У Ліоні питаннями грошової підтримки суб'єктів культури займається дирекція з культурних зв'язків. Ключовою функцією дирекції є акумулювання та перерозподіл коштів, які надходять на фінансування культури від Міністерства, Регіональної дирекції культури, національних фондів культури і міжнародних культурних організацій; визначає культурну політику міста.

Основні завдання дирекції:

- розвиток інновацій та співробітництва в оцифруванні культурної спадщини;
- підтримка спільних проектів розвитку та обмінів музичних та інших мистецьких установ;
- підтримка індивідуальних митців через індивідуальні гранти для підвищення компетенцій та реалізації їхніх проектів;
- розробка і впровадження маркетингових заходів для просування культури Ліона на національному та міжнародному рівні;
- впровадження та контроль за втіленням культурних програм співробітництва та розвитку;
- впровадження принципів сталого розвитку у культурі міста.

Джерела фінансування

Наповнення бюджету культури міста Ліон відбувається з таких джерел:

- цільові надходження від Міністерства культури та комунікацій на фінансування культурних операторів (Вища національна музична і танцювальна консерваторія) та на спільну підтримку проектів у рамках програм співробітництва;
- надходження від міжнародних організацій та фондів на фінансування цільових проектів;

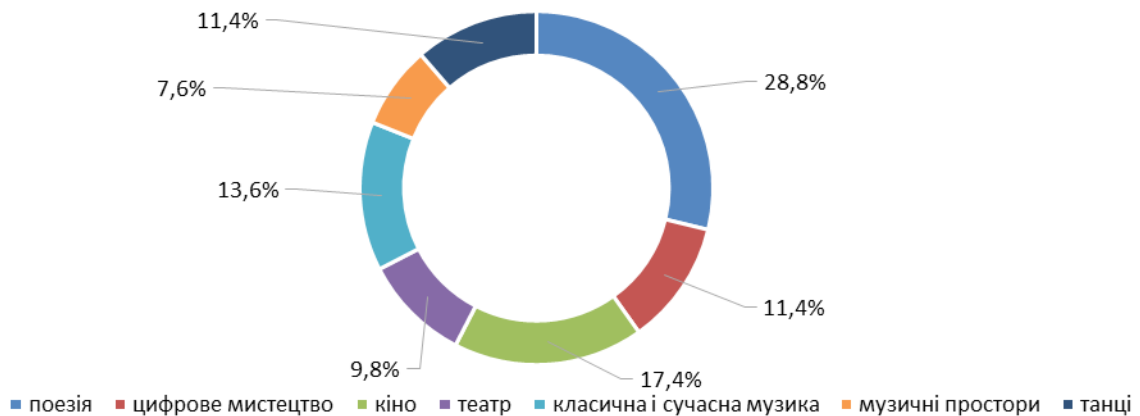
- надходження з бюджету міста на культуру (включно 15% податку від казино);
- надходження від профільних національних культурних фондів на грантові програми для суб'єктів культури;
- приватні внески від компаній та індивідуальних меценатів.

Напрями фінансування

Дирекція культурних зв'язків для втілення культурних ініціатив спрямовує фінансування у таких напрямках:

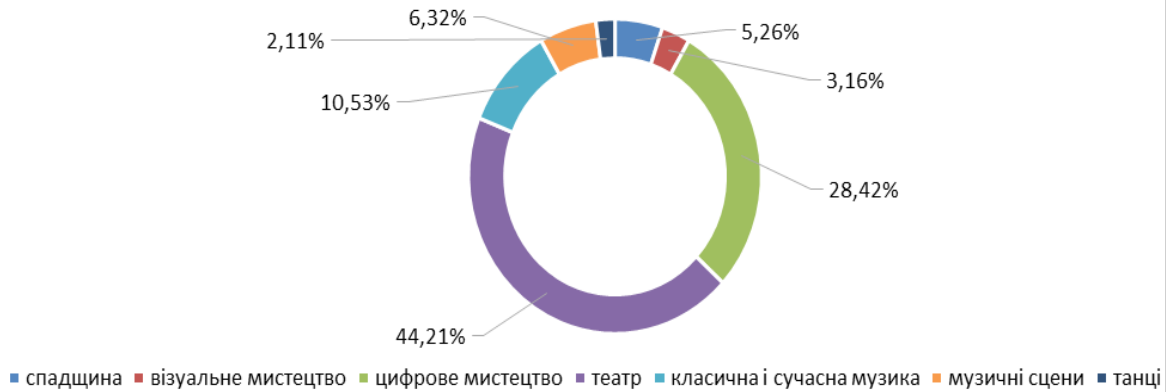
1. Субсидіювання місцевих культурних операторів:
 - однорічні субсидії на операційну діяльність для культурних організацій та колективів, надаються для підтримки проведення подій, які становлять значний культурний інтерес для міста, популяризують його на національному та міжнародному рівні. Сектори: поезія, цифрове мистецтво, кіно, театр, класична і сучасна музика, музичні простори, танці. У 2017 р. за кожним сектором було обрано по одному заявнику, а загальна сума фінансування становила 132,2 тис. євро.

Структура фінансування за програмою у 2017 р.:

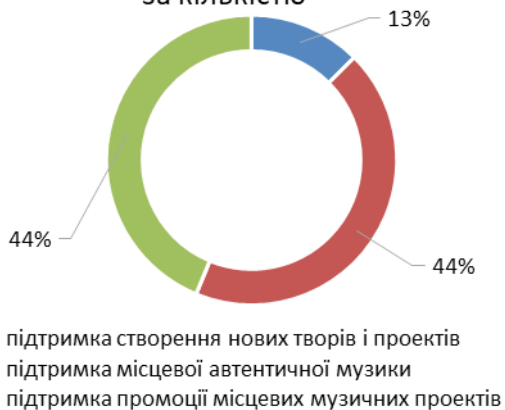
- пакетні субсидії для мистецьких колективів на закупівлю обладнання на загальну суму 95 тис. євро в рік надаються юридичним особам, які працюють за такими напрямками, як цифрові та візуальні мистецтва, театр, музичні сцени, класичне і сучасне музичне мистецтво, танці, культурна спадщина. Обсяги фінансування не мають чітко визначених рамок і можуть коливатися від 1 до 25 тис. євро залежно від черговості ухвалених заявок та вагомості заявників для культурного життя міста. Загалом, такі грошові субсидії отримали 13 мистецьких колективів Ліона у 2017 р.

Структура фінансування за програмою у 2017 р.:

- субсидії від Казино Ліона для музичних колективів та шкіл на суму 200 тис. євро. щорічно. Суть цієї субсидії полягає в тому, що у рамках корпоративної соціальної відповідальності найбільше казино міста Grand Casino de Lyon добровільно виділяє пожертвування в обсязі 200 тис. євро у бюджет культури міста. Так, Казино Ліона обрало сферу музики для підтримки. Важливо, що розподіл наданих коштів проводиться дирекцією з культурних зв'язків самостійно за такими напрямками: підтримка створення нових творів і проектів; підтримка місцевої автентичної музики; підтримка промоції місцевих музичних проектів. За підсумком 2017 р. структура фінансування була такою:

Структура підтриманих проектів за кількістю

Структура підтриманих проектів за обсягами фінансування

Крім добровільного спонсорства, усі казино міста Ліон сплачують місцевий податок у розмірі 15%, кошти з якого направляються на фінансування освіти, охорони здоров'я та культури з розподілом залежно від пріоритетності.

2. Участь у програмах співфінансування культури міста:

- Хартія культурного співробітництва 2017-2020 «Ліон - стале місто», у межах якої фінансуються 27 попередньо обраних місцевих культурних організацій, що були визначені за критеріями культурної цінності для міста і можливості долучення до досягнення його сталості і розбудови культурної екосистеми у напрямках: місто навчальне, збалансоване, солідарне, екологічно чисте, творче та інноваційне, партисипативне, місто культурної спадщини і рівності. Кожна організація у своїй заявці самостійно обирала напрями втілення ініціатив.

Співфінансування передбачає участь міста, регіону, Міністерства культури та комунікацій, а також інших міністерств залежно від тематики проектів, а також європейських профільних організацій. За винятком кількох великих об'єктів культурної спадщини, найбільша частка фінансування у рамках Хартії припадає саме на місцевий бюджет, а здійснюється воно у формі субсидій. Виконання зобов'язань культурних організацій за Хартією контролюється комісією культури, до складу якої входять експерти з різних культурних муніципальних організацій, органів влади, індивідуальні митці, лідери думок;

- Програма співробітництва Держава-Регіон Овернь-Рона-Альпи 2015-2020, у межах якої визначені об'єкти культури спільного національного і регіонального фінансування, які формують вагому культурну пропозицію в регіоні за такими напрямками: оснащення музеїв, спектаклів та кінотеатрів; історичні пам'ятки; супровід технологічних змін та культурних мереж. Таким об'єктом у місті Ліон є Школа кінематографії Cinéfabrique, яка на період програми отримує 4 млн. євро у співвідношенні 2 млн. євро від держави через Національний центр кіно та анімації та 2 млн. євро від регіону через DRAC (Регіональну Дирекцію з культурних зв'язків). Кошти перераховуються через бюджет дирекції культури міста.

Механізм відбору

Ключовою особливістю Ліона є наявність універсальних критеріїв для відбору заявників певного виду діяльності по всіх програмах субсидіювання, розроблених дирекцією з культурних зв'язків.

Заявки оцінюються за двома критеріями: художня цінність та культурна цінність. Для кожного критерію встановлений перелік показників.

1. Для фестивалів та інших культурних подій:

- художня цінність: частка місцевих артистів у програмі фестивалю; зрозуміла художня концепція; детально прописана процедура залучення артистів (відбір, співвиробництво, співорганізація); можливість працювати у партнерстві з іншими місцевими культурними операторами;
- культурна цінність: можливість пропонувати різноманітні культурні заходи, які сприяють залученню відвідувачів у місто (навчальні заходи, культурне посередництво та супровід).

2. Для художніх колективів:

- художня цінність: видимість творчості в місті; регулярне створення нових робіт; можливість співпраці з місцевими представниками культури на умовах співтворення, обміну досвідом та командної роботи; втілення інноваційних та унікальних проектів; забезпечення національної чи міжнародної промоції під час гастролей художніх колективів;
- культурна цінність: можливість пропонувати різноманітні культурні заходи, які сприяють залученню відвідувачів у місто (навчальні заходи, культурне посередництво та супровід); залучення під час втілення проекту нової публіки.

3. Для культурних інституцій:

- художня цінність: пропорція місцевих та сторонніх культурних творів, які представлені інституціями; наявність зрозумілої художньої концепції; прозоре визначення умов участі для артистів; можливість співпраці з місцевими культурними операторами;
- культурна цінність: залучення під час втілення проекту нової публіки; можливість пропонувати різноманітні культурні заходи; адаптована до цільової аудиторії тарифікація.

Можливості та ризики досвіду для Львова

Досвід фінансування культури міста Ліон може бути корисним для Львова у таких напрямках:

1. Залучення до програм співфінансування чи дофінансування місцевих культурних проектів спільно з Українським культурним фондом, міжнародними організаціями, Міністерством культури чи місцевим департаментом культури на умовах визначених часток участі, розмір яких залежить від пріоритетності тематики проекту для міста і участі в його культурній промоції.
2. Наявність універсальних критеріїв для кожної з форм культурної діяльності (колективи, інституції та події) дозволяє забезпечити об'єктивність та однакові можливості для всіх заявників, незалежно від організаційної форми діяльності, кількості працівників та масштабів поширення культурного продукту.
3. Можливість оновлення технічного забезпечення для проектів державних культурних організацій без довгих та складних процедур тендерних закупівель.

Перенесення описаної моделі фінансування на Львів може нести такі **ризики**:

1. Відсутність визначеної максимальної суми субсидії на одного заявника по програмі зумовлює ймовірність розподілу коштів між найбільшими культурними проектами і недоступність фінансування для дрібніших за бюджетом ініціатив, або фінансування їх за залишковим принципом.
2. Ймовірність конфлікту інтересів при спільному фінансуванні з різними грантодавцями щодо співвідношення їхніх часток та напрямів надання коштів, а також лобювання окремих заявників.
3. Відсутність умов співфінансування із заявником зменшує його заінтересованість в успішній реалізації проекту і продовженні його життя після завершення гранту, а не простому освоєнні коштів зі звітуванням.

Корисні посилання:

1. Guide des subventions culturelles:
<https://www.lyon.fr/sites/lyonfr/files/content/documents/2018-11/guide-subventions-culturelles.pdf>

2. Attribution de subventions de fonctionnement à 10 associations pour un montant sur l'enveloppe FIC: <https://www.lyon.fr/blob?op=201711/delib/20173387.pdf>
3. Attribution de subventions de fonctionnement à 31 associations culturelles Enveloppe "Casino": <https://www.lyon.fr/blob?op=201707/delib/20173142.pdf>
4. Attribution de subventions de fonctionnement à quinze associations du secteur des musiques actuelles sur l'enveloppe FIMA: <https://www.lyon.fr/blob?op=201707/delib/20173119.pdf>
5. Attribution de subventions d'équipement pour un montant global de 95 000 euros à des structures de création et de diffusion artistique: <https://www.lyon.fr/blob?op=201709/delib/20173182.pdf>
6. LIVRET DE BONNES PRATIQUES EXPERIENCES DE COOPERATION CULTURELLE A Lyon: <http://www.polville.lyon.fr/sites/default/files/culture/livret-bonnes-pratiques-ccc-2012-2016-compressé.pdf>
7. CHARTE DE COOPÉRATION CULTURELLE "LYON VILLE DURABLE" 2017-2020: http://www.polville.lyon.fr/sites/default/files/ccc_lvd_0.pdf
8. RAPPORT DU MAIRE- Ville de Lyon. Compte administrative 2017: <https://www.lyon.fr/sites/lyonfr/files/content/documents/2018-06/Compte%20administratif%202017%20Rapport%20du%20Maire.pdf>

5. ФІНАНСУВАННЯ КУЛЬТУРИ МІСТА ОРХУС (ДАНІЯ)

Кількість жителів – 336,411 тис. осіб (на 2017 р.)

Нормативна база регулювання культури –
Культурна політика міста Орхус на 2017-2020 рр.

Європейська столиця культури 2017 р.

Особливості функціонування

Культурна політика Данії характеризується високим рівнем децентралізації, що дає можливість містам самостійно визначати орієнтири свого культурного розвитку.

Фінансуванням культурних проектів та організацій міста Орхус займається місцевий департамент культури. Ключовою його функцією є збереження балансу між підтримкою довготермінового розвитку та використанням поточних можливостей культури.

Цілі діяльності департаменту культури:

- розширення культурних просторів у місті для розвитку митців і культурної освіти жителів;
- посилення стратегічного партнерства з національними міжнародними культурними організаціями та фондами, приватними донорами;
- розвиток культурних інституцій міста.

Головним принципом фінансування культурних проектів департаментом є їхня інтегрованість у загальний культурний простір міста і відповідність стратегії його розвитку.

Джерела фінансування

Наповнення бюджету культури міста Орхус відбувається з таких джерел:

- надходження від Міністерства культури та через національні культурні профільні комісії;
- надходження з бюджету міста на культуру;
- цільові надходження від міжнародних організацій;
- надходження від приватних компаній та індивідуальних донорів.

Для залучення приватного донорства, департамент культури активно застосовує інструменти фандрайзингу. Розроблена трирівнева модель партнерства для спонсорів:

- виконавче партнерство для великих компаній, які в обмін на спонсорські внески отримують можливості участі в комунікаціях культурних заходів, які фінансуються за їхні кошти департаментом;
- партнерство бізнес-плюс для компаній, які за спонсорство отримують можливість бути представленими у профільних культурних заходах, а також зробити внесок не лише грошима, а й через надання своїх послуг (готелі, транспортні компанії тощо);
- бізнес-клуб - об'єднання компаній для представлення їх можливостей і переваг фінансування у культурні проекти міста.

Успішним прикладом є Програма «Орхус Європейська столиця культури 2017». Загальний бюджет програми становив 57,6 млн. євро, з них адміністрацією міста виділено 15,7 млн євро, а 11,52 млн. євро зібрані через описану програму партнерства від приватних донорів.

В останні роки значно активізувалися приватні внески для культури міста, які можуть відбуватися у формі прямих внесків в культурні об'єкти/проекти, або опосередковано - через передачу коштів департаменту культури. Зокрема, у 2017 р. через департамент приватними спонсорами було внесено 11,56 млн. євро, а напряму – 3,36 млн. євро.

Напрями фінансування

Кошти від департаменту культури Орхуса спрямовуються у таких напрямках:

1. Фінансування операційної діяльності комунальних закладів культури:
 - дитячий культурний центр «Børnekulturhuset»;
 - музична школа «Aarhus Musikskole»;
 - культурний центр «Godsbanen»;
 - центр виробництва фільмів «Filmby Aarhus»;
 - концертний зал, Орхуський симфонічний оркестр.
2. Грантове чотирирічне фінансування для проектів муніципальних і приватних закладів культури.
3. Грантове разове фінансування для місцевих культурних ініціатив.

Механізм відбору

Департаментом культури міста Орхус засновано незалежні культурні ради по відповідних напрямках, які обирають місцеві проекти на грантове фінансування:

1. Kunstrådet - незалежна мистецька рада, створена для художньої оцінки проектів закладів культури. Оцінка здійснюється раз на 4 роки для визначення

пріоритетів фінансування цих закладів за довгостроковими грантовими програмами.

2. Billedkunstudvalget - рада з оцінювання художнього мистецтва, оцінює заявки художників, подані до муніципальних органів Орхуса щодо купівлі їхніх творів, а також надає оцінку грантовим заявкам на культурні заходи у сфері образотворчого мистецтва.
3. Musikudvalget - рада з питань музики, яка проводить оцінку заявок щодо грантового фінансування музичних проектів міста та виконавців.

Оцінка можливостей продовження грантового фінансування на майбутні періоди здійснюється раз на 4 роки радою культури для визначення пріоритетів фінансування. Методологія оцінки полягає у визначенні якості культурного проекту у 3-х напрямках: залученість, компетенції та важливість для міста.

Кожен напрям має затверджений перелік питань, які оцінюються якісно та аналізуються. Складовою процесу є самооцінка закладами культури для підтвердження об'єктивності зі сторони ради та обов'язково проводиться 2 інтерв'ю з керівниками закладів культури. За результатами оцінки радою формуються висновки щодо культурної вагомості культурних операторів вказуються їхні основні проблеми і рекомендації щодо подальшого розвитку. У разі виявлення суттєвих недоліків, рада культури може рекомендувати департаменту культури знизити обсяги фінансування чи скасувати їх на наступні 4 роки. За результатами оцінки публікується звіт з детальним описом кожного оцінюваного об'єкта та опис його результатів за кожним з критеріїв. Остання оцінка проводилася у 2016 р. для 16-ти об'єктів: театри, музичні фестивалі, музичні заклади.

Можливості та ризики досвіду для Львова

Досвід фінансування культури міста Орхус може бути корисним для Львова у таких напрямках:

1. Можливість фінансувати не лише державні, а й приватні культурні проекти розширить площину культурного розвитку міста та престижність фонду культури.
2. Методологія оцінки проектів, яка враховує самооцінку заявників та публікація результатів забезпечує високу об'єктивність відбору культурних проектів для фінансування.

Перенесення описаної моделі фінансування на Львів може нести такі **ризики**:

1. За відсутності тісного партнерства з бізнесом і налагоджених механізмів залучення та мотивування приватних спонсорів культури, фонд не зможе у повній мірі втілювати подібні ініціативи (без встановленої верхньої межі фінансування одного заявника) через обмеженість коштів.

Корисні посилання:

1. KUNSTFAGLIGE EVALUERINGER – af 15 kulturinstitutioner i Aarhus:
<https://cdn.aarhus.dk/media/6704/kunstfaglige-evalueringer-af-15-kulturinstitutioner-i-aarhus.pdf>
2. KULTUR OG BORGERSERVICE: <https://aarhus.dk/>
3. Kultur og Borgerservice: <https://aarhus.dk/umbraco/api/EsdhCloudFile/Download?agendald=44041&fileName=def3bcde-e76f-4e6c-84bd-6a1318b58dfc.pdf&committeeld=973&downloadName=Budgetm%C3%A5l>
4. Aarhus-2017: <https://aarhus.dk/media/6125/the-official-aarhus-2017-magazine.pdf>
5. CULTURAL POLICY 2017-2020. City of Aarhus:
<https://aarhus.dk/media/6713/cultural-policy-2017-2020.pdf>
6. European Capital of Culture Aarhus 2017 / Strategic Business Plan:
http://www.aarhus2017.dk/media/3289/aarhus_2017_strategic_business_plan_uk.pdf
7. Principindstilling – Det varige aftryk af Aarhus 2017:
<https://aarhus.dk/umbraco/api/EsdhCloudFile/Download?agendald=296041&fileName=d5822e6f-71ae-4c24-a16b-6ef9107d50fc.pdf&committeeld=797&downloadName=Indstilling>

6. ФІНАНСУВАННЯ КУЛЬТУРИ У МІСТІ ВРОЦЛАВ. (ПОЛЬЩА)

Кількість жителів – 632 тис. осіб (на 2018 р.)

Європейська столиця культури 2016 р.

Особливості фінансування

Останні роки Вроцлав знаходиться у п'ятірці лідерів у рейтингах фінансування культури. Вроцлав розглядає фінансування культури як інвестицію, тому сприяє реалізації проектів у сфері культури та розвитку туризму. Для промоції міста через історичну спадщину створили вроцлавський культурний парк «Старе місто». З бюджету міста дофінансовують культурні програми, в тому числі нагороди для діячів/організацій культури в різних сферах. Окрім того, для реалізації конкретних програм оголошують конкурси, на які можуть подаватись неприбуткові культурні установи.

У бюджеті міста на 2016 р. видатки на культуру становили більше 47 млн. євро (5% від бюджету). Кошти виділялись на підтримку оркестрів, філармоній, хори, театри, музеї, бібліотеки, архіви, культурні проекти та ініціативи, охорону культурної спадщини, будинки, клуби та інші осередки культури, галереї, виставкові центри та інші установи.

Для реалізації програми Вроцлав – «Європейська столиця культури 2016» у 2016 р. рада міста об'єднала зусилля двох організацій: Вроцлав 2016 та Центру мистецтва «Impart». Після завершення програми та визначення результатів як позитивних, у 2018 р. ці інституції перетворено на нову організацію Strefa Kultury Wrocław. Організація займається розвитком культури в місті за трьома основними напрямками: місця, фестивалі, програми.

Однією з програм є Mikrogranty. Це конкурс соціокультурних проектів, де кожен мешканець може отримати підтримку для реалізації власної ідеї розвитку культури міста. Сьогодні ця програма частково реалізується через бюджет участі, а Strefa Kultury Wrocław допомагає з підготовкою та реалізацією проектів. Найближчим часом заплановано перегляд процедур та збільшення кількості заявок з 30 до 100. Інша програма Sąsiadujemy передбачає залучення мешканців міста до організації культурних подій в своєму районі.

Наступна – AIR Wro – програма резиденцій та навчання. Ще одна - Koalicja Miast – спрямована на підтримку міст, які збираються подавати заявку на конкурс Європейської столиці культури. Також є програма – Wrocławski Program Wydawniczy – для публікації книжок та періодичних видань про Вроцлав та регіон.

Strefa Kultury Wrocław веде програми Mikroagora та Akademia Mikrograntów. Перша призначена для гуртування людей, які реалізовували проекти за різними програмами, а друга – це комплекс навчань для створення ефективних проектів та коректних заявок на конкурси для осіб/організацій без досвіду.

Джерела фінансування

Програма повністю фінансується з міського бюджету.

Напрями фінансування

Основним напрямком є соціокультурні проекти. Проекти мають сприяти розвитку різних районів міста, а не тільки центральної частини.

Механізм відбору такий самий, як і для інших проектів бюджету участі. Культурні проекти не мають окремого конкурсу та критеріїв. Для того щоб Strefa Kultury Wrocław надала організаційну підтримку, вартість проекту не повинна перевищувати 1,2 тис. євро. Пріоритет надається заявникам без досвіду реалізації проектів.

Можливості та ризики досвіду для Львова

Досвід фінансування культури міста Вроцлав може бути корисним для Львова у таких напрямках:

1. Орієнтування на розвиток різних районів міста.
2. Підтримка заявників без досвіду.

Основним **ризиком** варто визначити роль Strefy Kultury Wrocław як організації, яка має програми підтримки заявників та допомагає в реалізації проектів, але не має власного фонду для фінансування проектів або окремої програми розвитку культури в бюджеті участі.

Корисні посилання:

1. Wydział Kultury Urzędu Miejskiego Wrocławia: <http://bip.um.wroc.pl/artukul/229/3197/wydzial-kultury>; <http://bip.um.wroc.pl/otwarte-konkursy-ofert/124>
2. Raport Finansowanie kultury przez samorzady. Plany, wykonania i realizacja wydatków na kulturę: <https://nck.pl/badania/raporty/finansowanie-kultury-przez-samorzady-plany-wykonanie-realizacja-wydatkow-na-kulture>
3. Strefa Kultury Wrocław : <https://strefakultury.pl/>

7. УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД ФІНАНСУВАННЯ КУЛЬТУРИ В МІСТАХ

Міста Харків, Одеса та Дніпро.

Особливості фінансування

Культурні установи міст отримують пряме фінансування з міського бюджету. Переважно це кошти на забезпечення діяльності цих установ, які підпорядковуються місцевим органам влади. Кошти спрямовуються на заробітну плату та господарську діяльність. Органи місцевої влади можуть також оперувати коштами програм національного рівня. Такі програми мають нерегулярне фінансування. Цілі таких програм визначені відповідно до національних стратегій, в тому числі загальнодержавної Стратегії розвитку культури. Кошти з таких програм в окремих випадках можуть спрямовуватись на допомогу неурядовим організаціям.

Окрім прямого фінансування, поширеним способом підтримки є надання ресурсів. Наприклад, надання приміщень в оренду за 1 гривню, безкоштовна промоція заходів як соціальної реклами та інше.

Бюджети участі 2018

Культурні організації, які мають статус неприбуткових можуть подавати проекти на бюджети участі. Проекти у галузі культури підпадають під загальну систему оцінки та проходять голосування на рівні з іншими категоріями.

У бюджеті участі Львова 2018 р. відсутня категорія культури (проекти ділять на освітні та інші). Особливості фінансування інших міст в таблиці нижче.

Місто/Розділ в бюджеті участі	Усього проектів	Культурні проекти		Напрямки фінансування	Профінансовано
		подано	переможці		
Одеса Культура	165	10	2	Інноваційні ігрові інсталяції "Dreamland"; Культурний центр мікрорайону "Куяльницький"	9 605 200 грн.
Дніпро Культура та туризм	240	15	5	Мобільна музична студія: "Подаруймо пісню людям!"; Візьми пакет - прибери за собакою; Професійне покриття підлоги для майбутніх балерин; 16 прапорів - алея	912 129 грн.

				багатонаціонального міста; Мобільна музична студія: "Подаруймо пісню людям!"	
Харків Культура та туризм	167	52	- ¹	Фестивалі, мурали, книговидання, виставки, клуби, культурна спадщини, заходи та ін.	

Програми органів державної влади, гранти та краудфандинг, підтримка від бізнесу

Обласні державні адміністрації мають програми розвитку культури в регіоні, які поширюються на міста. Сьогодні такі програми здебільшого передбачають фінансування патріотичного виховання, модернізацію будинків культури та проведення заходів, святкування річниць та визначних дат.

Грантові можливості для культурних організацій залежать від напрямку діяльності. Міжнародні установи та проекти, посольства, УКФ, міністерства, ОДА періодично оголошують конкурси за різними напрямками: розвиток інфраструктури, культурні обміни та інше.

Культурні проекти міст розміщують на краудфандингових платформах Спільнокошт та «Мой город» (місто Одеса). Остання має розділ проектів Культура. Сюди можуть подаватись проекти для реалізації не лише в місті Одеса. З кожним проектом працюють індивідуально. Кошти для проектів та розвитку платформи отримують від бізнес середовища міста.

Можливості та висновки досвіду для Львова

Можливості:

1. Становлення фахової інституції, здатної адмініструвати приватні та державні грантові програми (компетентний оператор культурних програм у Львові).
2. Забезпечення аполітичності конкурсів, підвищення професійності та незалежності експертів (визнання акторами у Львові).
3. Збалансування фінансування культури у місті (вирішення проблеми односекторного фінансування).
4. Можливість цільового фінансування через публічно-приватні партнерства (механізм залучення приватного капіталу у взаємодії з коштами громади).

Ризики:

1. В Україні лише розбудовуються механізми підтримки культури законодавчими ініціативами та програмами національного рівня.

¹ Голосування триває. Загалом на конкурс подано 77 проектів за напрямком культура та туризм. 25 проектів відхилено. На бюджет за усіма напрямками подано 167 проектів.

2. Брак досвіду фінансування культури, через незалежні організації адаптованого до українських реалій.

Корисні посилання:

1. Громадський бюджет м. Одеси: <https://citizen.odessa.ua/projects/2018/catalog/culture/>
2. Громадський бюджет м. Дніпро: <https://adm.dnipro.gov.ua/>
3. Громадський бюджет м. Харків: https://portal.city.kharkov.ua/initiatives/?fbclid=IwAR3rRA4eHhSSSmHdFzE1uaAYy1Bi_vfsKR16cF_fwI9bYWz83PY7f5HztIU

Висновки для Львова:

Ризики:

1. Інституції на зразок ІСК виконують аналітичні функції та не займаються грантуванням.
2. Локальні культурні фонди створюють для реалізації конкретних програм, після чого фонди трансформують або ліквідують.
3. Системне фінансування культури на місцевому рівні зазвичай підтримується законодавчими ініціативами та програмами національного рівня (через механізми політики регіонального розвитку), що в Україні лише розбудовуються.

Можливості:

1. Становлення фахової інституції, здатної адмініструвати приватні та державні грантові програми (компетентний оператор культурних програм у Львові).
2. Забезпечення аполітичності конкурсів, підвищення професійності та незалежності експертів (визнання акторами у Львові).
3. Збалансування фінансування культури у місті (вирішення проблеми односекторного фінансування — лише комунальних установ).
4. Можливість цільового фінансування через публічно-приватні партнерства (механізм залучення приватного капіталу у взаємодії з коштами громади).